

ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРОДУКТИВНОСТТА ПРИ ОВЦЕ ОТ КАРНОБАТСКА МЕСТНА ПОРОДА

МАРГАРИТ ИЛИЕВ

Институт по земеделие - Карнобат

Местните овце в България се проучват от дълги години. Специалистите се интересуват от тях още от началото на ХХ в. **Бойкинов** (1908), **Хлебаров** (1933), **Балевска, Ванчев** (1958), **Антонова** (1967), **Илиев** (2002), **Бойковски и кол.** (2006) правят изследвания на овце от Карнобатска местна порода; **Ганчев** (1926), **Бойковски** (2003) – на медночервената шуменска овца; **Хлебаров** (1942), **Балевска, Петров** (1970), **Оджакова** (1994), **Стайкова** (2005), **Джорбинева и кол.** (2007) – на каракачанските овце; **Ганчев** (1927), **Бойковски и кол.** (2006) – на свищовските овце; **Иванов, Костов** (1951), **Димов** (2001), **Димов, Вучков** (2007) – на маришките овце.

Карнобатската местна овца е масово разпространена в миналото. Тя е създадена преди повече от хилядолетие. През годините на турското робство е търсена и разпространена, известна е с вкусното си агнешко месо и доброкачествена вълна.

Районът, където е отглеждана, обхваща югоизточната част на българските земи, граничи на север с източна Стара планина, на запад върви по линията Сливен – Елхово, на юг – по българо-турската граница и на изток – по черноморското крайбрежие.

Хлебаров (1933) посочва, че карнобатската овца се характеризира със средно живо тегло - 29.6 kg и вълнодобив - 2.4 kg. Подобни са проучванията на **Балевска, Ванчев** (1958). **Антонова** (1967) установява живо тегло - 35.3 kg, вълнодобив – 2.8 kg, плодовитост – 105%.

С цел да се запази и увеличи броят на животните от Карнобатска местна порода най-ти-

пичните представители са издирени и закупени от частни стопани и кооперативни стопанства през петдесетте и шестдесетте години на ХХ в. в Института по земеделие – Карнобат.

Поради своите специфични качества карнобатските овце изиграват важна роля за съвременното състояние на овцевъдството в Югоизточна България. Те са послужили като основа за създаване на Карнобатска тънкорунна порода.

Целта на настоящото проучване бе да се направи характеристика на продуктивността при овце от Карнобатска местна порода и да се установи взаимовръзката между отделните признаци.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

За осъществяване на поставената цел бяха проучени овце от стадото на Института по земеделие – Карнобат, родени през периода 2004 – 2008 г. Контролирани бяха основните продуктивни признаци на 1131 животни (живо тегло при отбиване на 90 дни, на 1.5 и 2.5 години, плодовитост, млечност, вълнодобив, дължина и нежност на вълната). Вълнодобивът беше установен индивидуално при стриждбата на овцете.

Величината на плодовитостта беше установена чрез броя на родените агнета при отделните агнения. Получените данни бяха обработени по методите на вариационната статистика и бяха коригирани за влиянието на годината.

Данните, получени при проучването бяха използвани за пълен корелационен анализ. Определени бяха коефициентите на корелация и

корелационното отношение върху една и съща решетка и програма за изчисление (Плохински, 1969).

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Данните за живо тегло на карнобатските овце показват, че в стадото то е сравнително добро за местна порода (табл. 1). През периода на изследването живото тегло при отбиване е в границите от 20 kg до 24 kg, като през 2006 г. ($P < 0.001$) и 2005 г. ($P < 0.05$) е достоверно положително, а през 2004 г. – достоверно отрицателно ($P < 0.001$). На 1.5-годишна възраст теглото е от 44.7 kg до 46.8 kg, като достоверно по-високо е през 2007 г. ($P < 0.01$) и 2008 г. ($P < 0.05$), а през 2004 г. ($P < 0.01$), 2006 и 2005 г. ($P < 0.05$) – достоверно по-ниско. На 2.5-годишна възраст то е от 45.2 kg до 46.8 kg, като през 2007 г. ($P < 0.01$) и 2006 г. ($P < 0.05$) е достоверно положително, а през 2008 г. и 2005 г. ($P < 0.05$) – достоверно отрицателно. Забележително е бързото увеличаване на живото тегло на женските животни в млада възраст от отбиване до 1.5-годишна възраст. Това е предпоставка за ускорено получаване на повече месо. При овцете майки през проучения период средното живо тегло е 46 kg. Сравнен с резултатите от 1960 г., този признак е с 10.7 kg или с 23.5% по-висок. Получените резултати са близки до посочените при по-ранни наши изследвания (Илиев, 2002).

Плодовитостта на овцете майки не е висока. През отделните години тя се движи в рамките от 106% до 109.3% (табл. 1). Най-висока е през 2004, а по-ниска - през 2008 и 2005 г. Плодовитостта е близка до тази, установена от преди 10 години (Илиев, 2002), което показва, че този признак не е претърпял промяна.

Дойната млечност на овцете майки е отбелязана също в табл. 1. За последните години тя е в границите от 33.8 l до 44.2 l. През 2004 и 2005 г., тя е достоверно по-висока, а през 2006 и 2007 г. - достоверно по-ниска. Млечността е подобна на тази, установена при по-ранни

наши проучвания (Илиев, 2002). Трябва да се отбележи, че карнобатските овце оползотворяват успешно по-некачествените фуражи, поради което породата е ценна като производител на месо и мляко.

Вълнодобивът на овцете от Карнобатската местна порода варира от 2.7 до 3.1 kg (табл. 2). Той е по-висок през 2004 и 2005 г., а по-нисък през 2007, 2006 и 2008 г. През отделните години по този признак има разлики, които се дължат основно на храненето и гледането на овцете. Средният вълнодобив за изследвания период при овцете майки е 2.9 kg. Той е близък до отчетения през 1960 г. (Антонова, 1967) и малко по-нисък от установения при предишни наши изследвания (Илиев, 2002).

Данните за дължината на вълната на проучваните животни (за 12-месечен растеж) са посочени в табл. 2. Тя е в рамките от 11.6 cm до 13.3 cm. Вълната е по-дълга през 2005 и 2007 г., а по-къса - през 2006 г. Тя е по-дълга в сравнение с тази, измерена при по-ранни наши изследвания (Илиев, 2002), средно с 1.8 cm.

Нежността на вълната при овцете се движи в границите от 48^{-мо} до 58^{-мо} качество. Повече са животните с 56^{-то} и 58^{-мо} качество на вълната. По-малък е броят на овцете с 50^{-то} и 48^{-мо} качество.

На настоящия етап на развъждане на карнобатските овце преобладават тези, които са рудави пигментирани, с по-мека и нежна вълна, цилиндрични шапели и почти затворено руно, а по-малко са пигментираните кабарляви, с по-груба вълна, конусовидни фитили и отворено руно. Цветът на вълната е кафяв в по-тъмни и по-светли нюанси, достигащи почти до черен и сиво-бозав.

В табл. 3 са представени фенотипните корелации между основните селекционни признаци. Корелациите между живото тегло при отбиване и живото тегло на 1.5 и 2.5 години са с ниски стойности, при ниска степен на достоверност ($P < 0.05$) - 0.118, за първата зависимост, а с висока ($P < 0.001$) – 0.235, при втората.

Таблица 1. Живо тегло, плодовитост и млечност
Table 1. Live weight, fertility and milk yield

Година Year	при отбиване at weaning			живо тегло, kg Live weight, kg			на 2.5 години at age 2.5 years			Плодовитост, % Fertility, %			Дойна млечност, l Milk yield, l		
				на 1.5 години at age 1.5 years											
	n	x	Sx	n	x	Sx	n	x	Sx	n	x	Sx	n	x	Sx
2004	69	20.0 ± 0.39***	68	44.7 ± 0.49**	64	45.6 ± 0.30	109.3 ± 0.36	44.2 ± 0.73**							
2005	61	22.9 ± 0.41*	57	45.1 ± 0.54*	55	45.3 ± 0.33*	106.2 ± 0.43	43.9 ± 0.88**							
2006	78	24.0 ± 0.36***	71	44.8 ± 0.48*	67	46.5 ± 0.30*	107.6 ± 0.39	33.8 ± 0.81***							
2007	75	22.7 ± 0.37	72	46.8 ± 0.48**	67	46.8 ± 0.30**	107.7 ± 0.41	36.5 ± 0.84**							
2008	76	22.1 ± 0.37	75	46.6 ± 0.47*	71	45.2 ± 0.29*	106.0 ± 0.38	40.6 ± 0.80							
Общо Total	359	22.4 ± 0.17	343	45.7 ± 0.22	324	45.9 ± 0.13	107.9 ± 0.14	40.2 ± 0.19							

* P<0.05 ** P<0.01 *** P<0.001

Таблица 2. Вълнодобив, дължина и нежност на вълната
Table 2. Wool productivity, length and wool fineness

Година Year	Овце майки, бр. Sheep	Вълнодобив, kg Wool productivity, kg	Дължина на вълната, cm Length of wool, cm	Нежност на вълната, % Wool fineness, %	
				58	50
2004	220	3.1	12.9	14.0	68.9
2005	222	3.0	13.3	22.8	60.0
2006	232	2.8	11.6	29.9	53.0
2007	225	2.7	13.1	21.1	62.6
2008	232	2.8	12.6	37.3	48.6
Общо Total	1131	2.9	12.7	24.7	58.5

48

3.1

2.9

2.4

3.0

3.2

3.0

Таблица 3. Фенотипни корелации и корелационни отношения
 Table 3. Phenotypic correlations (r) and correlated relations

Признаци Traits	Карнобатска местна порода, $n = 306$ Karnobat local breed			Достоверност Significance
	r	m_r	η	
1. Живо тегло при отбиване/Live weight at weaning - Живо тегло на 1.5 години/Live weight at age 1.5 years	0.118	0.056	0.196	*
2. Живо тегло при отбиване/Live weight at weaning - Живо тегло на 2.5 години/Live weight at age 2.5 years	0.235	0.061	0.301	***
3. Живо тегло на 1.5 години/Live weight at age 1.5 years - Живо тегло на 2.5 години/Live weight at age 2.5 years	0.588	0.042	0.632	***
4. Живо тегло на 1.5 години/Live weight at age 1.5 years - Вълнодобив/Wool productivity	0.204	0.059	0.263	*
5. Живо тегло на 1.5 години/Live weight at age 1.5 years - Дължина на вълната/Length of wool	0.004	0.063	0.252	
6. Вълнодобив 1.5 години/Wool productivity at age 1.5 years - Дължина на вълната/Length of wool	0.313	0.065	0.358	*

* $P < 0.05$ *** $P < 0.001$

С умерени стойности са корелациите между живо тегло на 1.5 години и живото тегло на 2.5 години – 0.588 и вълнодобив на 1.5 години и дължина на вълната – 0.313, като първата е високодостоверна ($P < 0.001$), а втората - нискодостоверна ($P < 0.05$).

С ниски стойности са и корелациите между останалите групи признаци.

Сравнени с корелациите между признаците, установени от преди 10 години (**Панайотов и кол.**, 2003), те са по-ниски, като вероятна причина е водената селекция.

Получените по-ниски стойности на зависимостите между повечето признаци при овцете от Карнобатската местна порода водят до заключението, че е необходимо селекцията да продължи по всеки признак поотделно.

ИЗВОДИ

Овцете от Карнобатска местна порода са с добро за местна порода живо тегло. Теглото при отбиване е от 20 до 24 kg, а на 1.5 - годишна възраст достига от 44.7 до 46.8 kg.

Плодовитостта варира от 106 до 109.3%, а млечността от 33.8 до 44.2 l.

Животните са със среден вълнодобив – 2.9 kg, със средна дължина на вълната – 12.7 cm и преобладаваща нежност 56^{то} и 58^{мо} качество, с кафяв до черен и сиво-бозав цвят на вълната.

Корелациите между отделните признаци са ниски, което показва, че селекцията трябва да се води по всеки признак поотделно.

Комплексът от ценни качества на овцете от Карнобатска местна порода налага тя да се поддържа като генофонд.

ЛИТЕРАТУРА

- Антонова, В.**, 1967. Проучване продуктивността на карнобатските овце в България. Международно селскостопанско списание, 3, 114-115.
- Балевска, Р., Т. Ванчев**, 1958. Изв. на Института по животновъдство, БАН, кн. IX.
- Балевска, Р., А. Петров**, 1970. Симпозиум по овцевъдство на Балканските страни, БАН, С., 153-162.
- Бойкинов, Д.**, 1908. Ветеринарна сбирка, 2, 33-34. В: Българска книжнина по животновъдство, 1879-1954.
- Бойковски, С.**, 2003. Изследвания на шуменската медночервена овца. Биоселена.
- Бойковски, С., Г. Стефанова, Д. Димитров**, 2006. Породи и отродия овце отглеждани в България, Шумен.
- Ганчев, Ж.**, 1926. Принос за проучване на Шуменската овца, С.
- Ганчев, Ж.**, 1927. Принос за проучване на Свищовската овца, С.
- Джорбинева, М., И. Димитров, Ц. Оджакова, С. Лалева, Ж. Пеева**, 2007. Влияние на типа емоционална чувствителност върху продуктивните показатели при овце от Каракачанска и Цигайска порода. Международна научна конференция 7-8.06.2007г. Съюз на учените-Стара Загора.
- Димов, Д.**, 2001. Изпитване на модел за мониторинг на Маришките овце. Животновъдни науки, 3-4, 174-178.
- Димов, Д., А. Вучков**, 2007. Вакла маришка овца-състояние и перспективи за развитие. В: Сб. Осма научнопрактическа конференция с международно участие "АГРОЕКО 2007", 259-264.
- Иванов, П., С. Костов**, 1951. Изследване върху телесните форми и производителните качества на Първомайската овца. Институт по животновъдство, БАН, кн. 1-2, 9-46.
- Илиев, М.**, 2002. Продуктивна характеристика на овце от Карнобатска местна порода. Животновъдни науки, 6, 14-15.
- Оджакова, Ц.**, 1994. Продуктивна характеристика на местните среднородопски, каракачански и на овцете от новосъздаваната популация родопски Цигай. Животновъдни науки, 7-8, 36-40.
- Панайотов, Д., Д. Памукова, М. Илиев**, 2003. Фенотипна характеристика на овце от местните аборигенни породи - Медночервена

шуменска, Карнобатска местна и Каракачанска. Животновъдни науки, 5, 21-24.

16. **Стайкова, Г.**, 2005. Проучване върху величината на продуктивните признаци на овце от Каракачанската порода и Медночервеното шуменско отродие, Дисертация, С.

17. **Хлебаров, Г.**, 1933. Българско земеделско дружество, 31, 104. В: Българска книжнина по животновъдство, 1879-1954.

18. **Хлебаров, Г.**, 1942. Каракачанската овца. В: Сб. Год. на СУ Агро-Лесов ф-т, т. XX, кн. 1, 1-40.

CHARACTERISTICS OF PRODUCTIVITY IN SHEEP FROM KARNOBAT LOCAL BREED

M. Iliev

Institute of agriculture - Karnobat

SUMMARY

In order to characterize the productivity of sheep in Karnobat local breed and to establish the relationship between signs was examined in animals born during the period 2004 - 2008 year. Controlled were the main productive traits of 1131 animals /live weight at weaning at 90 days, 1.5 and 2.5 years, fertility, milk yield, wool productivity, length and fineness of wool/.

It was found that sheep Karnobatska local breed is good for the local breed of live weight. Weight at weaning was 20 to 24 kg, and 1.5 years of age increased from 44.7 to 46.8 kg.

Fertility varies from 106 to 109.3%, and milk yield from 33.8 to 44.2 l.

The animals are medium wool productivity - 2.9 kg, with average length - 12.7 cm and predominant affection 56th and 58th quality brown up to black and gray and drab-colored wool.

Correlations between signs are low, indicating that selection must be conducted on each attribute separately.

The complex of valuable properties of sheep Karnobat local breed requires it to be maintained by gene pool.

Key words: *local breed, live weight, fertility, milk yield, wool, correlation*

mar_iliev@abv.bg